yağmur ve TOPRAK

Âmâlimiz efkârımız ikbali vatandır. - N. KEMAL

BU SAYIDA

ANKETİMİZE
Cevap Verenler:

N. BİNGÖL — Y. KÖK
H. KELECOĞLU — Yusuf KORKUT

Sayı: 11 15 Krş. Mayıs 1949

Basınımızda köylü

CENUP TRENİ

Halim Yağcıoğlu'nun (Cenup Treni) şiirinden bir parça alıyoruz:

Köyler gördüm
Tek ağacı olmayan köyler
Tek yolu olmayan köyler
Tek ışığı olmayan köyler
Ah ne mahzun hali var köylerin
Diyelim çölde bitmiş sahipsiz bir ot
Kay bolmuş altında sâğır göklerin

Nehirler gördüm
Geniş mi geniş,
Taş devrindeki gibi akıyordu
Ne kanal - ne baraj - ne oluk
Toprağın anası ağlıyordu

VARLIK sayı : 346

17 NİSAN

Köy Enstitülerinin yıldönümü dolayısiyle basınımızda bir çok yazılar çıkmıştır. Bunlardan bir kaç parçayı okuyucularımıza duyuruyoruz: A. İhsan Beyhan diyor ki : « Köylünün okuyup yazmayı öğrenmesiyle kalkınacağına inanıyor, bunu bir vatansever olarak, candan arzu ediyorsak bu işi kablumbağa yürüyüşü ile halletmenin vakti geçmiştir. 9 - 10 yıl gibi kısa bir zamanda yuvarlak bir hesapla 34 bin Türk köyünden on iki biuini öğretmene kavuşturan, bu köylerde bir milyona yakın Türk çocuğuna okuyup yazmayı öğreten onyedi binden fazla bir elemanı yetiştirmiş bulunan ve hali hazırda öudört bin öğrencisiyle ilköğretim dâvasını hızlaştıran köy enstitüleri ergeç tarihte lâyık oldukları yeri alacaktır. » İVRİZ sayı: 27

C. O Tütengil aynı konu üzerinde durarak şunları yazıyor: « Enstitülere çamur fırlatanların, pireyi deve yapanların, uluorta lâfebeliği edenlerin ne kadar dikkatli ve ölçülü olmaları icabettiğini hissetmeleri lâzımdır. Sonra bindiğimiz dalı kesme durumuna düşmüş oluruz Köy enstitüleri memleketin bağrından doğdu. Enstitülerde yer alanlar da bu memleketin çocuklarıdır. Hiç bir kimse, onların memleket sevgilerinden şüphe etmeğe kendini salâhiyetli addedemez. » BİLGİ 25

Sabahattin Hüsnü, Enstitülerin faydalarını rakamlarla canlandırmakla kalmıyor, bu müesseselere ulu orta yöneltilen hücumlara karşılık veriyor ve « Bu en kutsal dâvayı baltalamak en doğru anlamiyle vatanın kötülüğüne çalışmak demektir» dedikten sonra yazısını şöyle bitiriyor. « Kocaman, erişilmez anıtlar halinde yükselen Enstitüler bizi kötümserliğimizden sıyırıp, yeni yeni umutlara, iyiye güzele götürüyor. »

Fahir Onger, Köyden gelen ses başlıklı yazısında diyor ki « Bilgimizi ve sanatımızı köylümüzün kalkınması yolunda kullanabilecek durumda ve düşüncede isek, hiç durmayıp hemen yola çıkalım; fakat, çok defa yapıldığı gibi zahmetine katlanmadan, tenezzühe çıkar gibi gideceksek, yerimizde oturalım daha iyi » « Bugün gerçek edebiyat, gerçek sanat, halkı inceleyen, halkı anlatan sanattır. Kara sapanıyla üretim savaşına giren köylü Durmuşsun da bir, (Prens Hamlet) kadar iç dramı olduğuna inanıyoruz.» EDEBİYAT DÜNYASI: 17

MERHABA EY TRAKTÖR

Muhip Dranas yazıyor : « Bu memleketin taşı toprağı traktör diye bağırıyor. Yirminci asırda kara sapanla ziraat yapmanın, kağnı ile yola çıkmaktan, posta tatariyle haberleşmekten, okla yahut mancınıkla savaşa girmekten farkı yoktur. »

5 - IV - 1949 ZAFER

YETER

Yalanın, iftiranın, dedikodunun, aslı esası olmıyan bir sürü fasaryanın adı ifşaat oldu. Şunun bunun ayağına karpuz kabuğu koymak, bir miktar dünyalık elde edip zıkkımlanmak için, ifşaatı daha doğrusu iftirayı seçenlerin sayısı hergün biraz daha kabarıyor. Bunlar işi o kadar azıttılar ki, on parmaklarında on kara, neredeyse kendilerininkinden başka boyamadık yüz, kara çalmadık alın bırakmıyacaklar.

Allah, din, iman, vicdan, vatan, millet, namus gibi kelimelerin gerisine gizlenmeyi bir marifet bilip cıyak cıyak bağırıyor, yaygara savuruyorlar. Hepsinde de en azından bir peygamber edası var. Yalancı peygamberliklerine kulak asılırsa, ya koyu dindar, ya koyu vatansever, ya da namusu mücessemdirler. Oysa ki, memleket bütünlüğünü onlar parçalamak istemişlerdir. Onlar, ümitlerini din ayrıcalığına, ırk ayrıcalığına bağlamışlardır. Cümhuriyete küfreden onlardır. Abdülhamid'in ruhundan medet umın onlardır. Atatürk inkılâbına tahammül edemiyen, her fırsatta baltalamağa özenen onlardır. Vatanla, milletle asla ilgisi olmayan asıl onlardır. İmanın yeşil örtüsüne bürünmeleri ise sadece ve şadece kendi çıkarları içindir.

Bu sayfalar dolusu sözüm ona ifşaatların, bu yüzkızartıcı iftiraların üstündeki kara cübbeyi hele bir kaldırıverin Karşınızda, ya ağzı salyalı, bir Otuzbir Mart yobazını, ya köşebaşına mendil açmış, acaip mırıltılarla halkın merhametinden çöplenmek isteyen zavallıyı, ya da, sırnaşık sokak şantajcısının ta kendisini bulacaksınız. Memleketimizin hayrına, köylümüzün, dolayısiyle milletimizin kalkınışı uğruna atılan her faydalı her ileri adımı binbir düzen binbir jurnalla kötülemeğe yeltenen sabotajcının, bozguncunun ta kendisini bulacaksınız. Yurdun en hücra köşelerinde, her çeşit güçlüğe dayanarak kendine düşen vatan hizmetini fazlasiyle başaran, milletini sevmekten, onun daha aydın günler görmesini dilemekten başka düşüncesi olmıyan vatansever köy çocuklarının temiz alınlarını vatansızlıkla, namussuzlukla damgalıyacak kadar gözü kararmış müfterilerin ta kendisini bulacaksınız. Bu bayağı saldırışlarla dalaşmaktansa çalıyı dolaşmayı daha uygun bulanların, yaygaralara metelik vermiyenlerin soğukkanlılığı karşısında şımarıp azgınlaşan, şimardıkca şişen, şiştikce balonlaşan işkembei kübra kahramanlarının ta kendisini bulacaksınız.

Bize gelince, biz bu davanın içindeyiz. Sayısı onbinlerle ölçülen köy çocukları ile onları yetiştiren müesseseleri, bu müesseselere bu dâvâya hayat verenleri biliyoruz. Onların ne çapta vatansever olduklarını, canlarını bu toprağa nasıl adadıklarını biliyoruz. Bu onbinlerce köy savaşcısının (memleketin hakiki sahibi köylü) den bir parça olduğunu ve bu toprağın arzularını sizlerden daha iyi kavradıklarını da biliyoruz. Öyleyse size ne oluyor, size ne yemek düşüyor. Kimin dâvâsını kime savunuyorsunuz?. Bu toprağa dökülmüş bir damla teriniz mi var?.

Dâvâyı sahiplerine bırakın. Ya kuyruğunuzu altınıza kıvırıp zehrinizi kendi içinize akıtın, yahutta, gençliğinizde yazdığınız şiirler gibi, kör gözlerinizi açmak için gidin kadın bacaklarından medet umun. Bu dâvâ sizin gibi yalancı pehlivanlar istemiyor. Nazik bedeninize güveniyorsanız, işte köy, işte yol sıkıysa gelin de şöyle birkaç ay olsun katlanın.

Memleket kim, köy kim, siz kim. Yeter artık bu yaygara, bu şirretlik.

KADIN ÇALIŞIYOR

Kadının toplum içindeki yeri inkilâptan 20 şukadar yıl sonra yeniden tartışılır oldu: Geçen yıl Eminönü halkevinde buyıl Ankara Tıp Fakültesinde iki toplu konuşma yapıldı. Bunların birinde kadının evine kapanmasını, ötekinde hekim olmamasını isteyen tarafların üst geldikleri ilân edildi. İki kültür merkezinde böyle kadın düşmanı bir zihniyetin hortlamasından telâşlananlar oldu. Konuşanlar böyle istiyor diye kadın işini gücünü bırakıp evine dönecekmiş gibi.

Bize göre, Türkiyemizde kadının iş hayatındaki yeri, bir avuç kişinin tartışmasından incinmeyecek kadar sağlam ve korkusuzdur. Nüfusumuzun yarısından çoğunu teşkil eden kadınlarımızın yüzde doksandan çoğu köylerde yaşar. Köyün kadını gün 12 saat evinin dışında erkeğile birlikte çalışır. Tarlada, harmanda, bağda, bostanda erkeğine iş arkadaşlığı eder: çift sürer, ekin biçer, harman savurur, bostan bekler, üstelik te çocuğunu yetiştirip ev işlerinin hakından gelir; yemeğini yapar, misafirini ağırlar v. s. Kadını yaşamanın ve karın doyurmanın zaruretleri iş hayatına atmıştır. (Toprak ürenlerinde 3 383 269 erkeğe karşı 3 096 799 kadın sanayi ve küçük sanatlarda 527 345 erke karşı 129 076 kadın çalışmaktadır.) Hiçbir Yapmacık müdahele onu evine kapayamıyacaktır. Tıbbıyeli delikanlılar, köylerimizde, tarlaya bir çif çalışan kol, bostana bir bekçi koymak için evlenildiğini nereden bilsinler. Memleketlerinin bu kadar açık gerçeklerini bir yana bırakıp bir avuç yenişehirli çıtkırıldım kadını ele alan bu hekim adayları kendilerine kadınların ve kadınlığın koruyucusu süsünü vererek buyurmuşlar ki: "Kadın bir çiçektir, hekim olur işe girerse solar." Kadınlarımızın sağlıklarını böyle inceden inceye düşünüp onların çiçek bedenlerinin solmamasını isteyen delikanlılarımız sağ olsunlar. Ne güzel düşünüyorlar! Kadının hekim olmasından sararır solar diye korkan bu delikanlılar, kadınlarımız köydamlarında urganlara asıla asıla doğururken ölür diye korkmuyorlar mı? Akşamlara kadar omuzlarında süpürgeleriyle asfaltlarımızdan pislik süpüren kadınların, ciğerlerinde 12 saatın tozu ile akşam evlerine dönerken Altındağ yokuşlarında buram buram ter dökmelerinden korkmuyorlar mı? Bu delikanlılar „sizler çiçeksiniz" derken, ot yolmaktan, deste kaldırmaktan delik deşik olmuş, toprakla yoğrulmaktan taş kesilmiş milyonlarla kadın elinin kendilerine vereceği cevaptan da mı korkmuyorlar?

M. NACİ ÇİMENLİ

RİNNA - RİNNAN - NAY

Melengec'in dalında çifte sığırcık, diley, çifte sığırcık
Cigerime ateş değdi, öley - diley, öley gencecik
Zehir pamuk ırgatlığı ! Gâvur gündelikçilik !

Rinna - rinnan - nay
Yüreğim bölündü lay !
Damarlarım delindi :
Kan gider : Kan gider !

Melengec'in dalında çifte saksağan, diley, çifte saksağan
Boynumda dönüp - batır, öley, diley şol kahbe devran
Ağlarım bir yandan, kan kusarım bir yandan

Rinna - rinnan - nay
Ellerim kırıldı lay !
Gözüm seli duruldu :
Kum gider , ! Kum gider !

Melengec'in dalında çifte güvercin, diley, çifte güvercin
Eğnimde göynek yok, öley - diley, ayağım yalın
Ölürsem kahrımdan öldüğüm bilin.

Rinna - rinnan - nay
Yollarım kapandı lay !
Bulutlar parçalandı :
Gün gider ! Gün gider !

Melengec'in dalında çifte ispinoz, diley, çifte ispinoz
Azıktan yetimim, öley - diley, katıktan öksüz
Dirliksiz, düzensiz. Hanidir hürriyetsiz !

Rinna - rinnan - nay
Künyemiz yazıldı lay !
Kervanımız dizildi :
Can gider : Can gider !

ATTİLÂ İLHAN

BU DA İRTİCAA DAİR

İki üç yıl önce yayın alanında irticaın tek temsilcisi "Büyük Doğu» dergisiydi. Bata çıka devam eden bu yeşil dergi son zamanlarda cüretini okadar artırdı ki mahut yirmi dört madde ile Atatürk'e ve inkilâbına sövecek kadar ileri gitti.

Gerek bu dergi gerekse onun gibi geriliğin bayraktarlığını yapan Millet dergisi köy enstitülerine de dil uzatmakta en ağır kelimelerle hücumlar yağdırmaktadır.

Bunlardan başka bir sıra dergi daha var; Hakikat Yolu, Sebilürreşad, Selâmet, Doğru Yol, Hakka Doğru, İslâmiyet, Ehli Sünnet, İslâm Yolu... Bunların hepsi de sırf softalık kokan, para kazanmak için halkın mukaddes duygularını istismar eden sürüm yapmak için, birinin ileri sürdüğü incir çekirdeğini doldurmayacak kadar önemsiz, sudan bir meseleyi tartışma konusu yapan insanlarla, toprak a, çiftle çubukla, daha doğrusu dünya ile hiç bir ilişiği olmıyan basmakkalıp batıl fikirler içinde yüzen, yeşil sarıklı dergilerdir. Hepsi de eski islâm dünyasına ait efsane ve masallarla dolu. "Hepsinin esası bir vehm i cebin.." Hepsi halkı uyutmak, eski saltanatlarını elde etmek için çır çır çırpınıyorlar. Bakın Sebilürreşad ne diyor:" Elbette çalışacağız. Elbette bu hürriyet nimetinden istifade edeceğiz. Kapılarına zincir vurulan din müesseselerini acacağız; o mubarek ilim ocaklarında harıl harıl Kuran okutacağız, hadis okutacağız." (Sebilürreşad, C. I. Sayı: 3). Kapılarına zincir vurulan din müesseseler hangileridir? Onu söylemeye henüz cesaret edemiyor. Camiler herkese her zaman açıktır. Biz camiden başka din müessesesi tanımıyoruz Kapıları ebediyen zincirlenen din müesseseleri ise tekkeler, türbeler ve medreselerdir. Demekki Sebilürreşad'ın açılmasını istediği müesseseler bunlardır. Bunların açılacağını bağıran bay Eşref Edib'in o zaman Atatürkün dirileceğinden emin olmasını isteriz. O müesseseler açılacağı gün, bu millet yeni bir Atatürk yaratmasını bilecektir. Sebilürreşad'ın ilim ocağı diye övdüğü bu müessesesler yıllarca bu milleti uyutan, onu gerçek ilimden yoksun eden birer afyon çubuğu tesirinden başka ne yaptılar?

İrtica İşte bu kadar pervasızca haykırıyor. Bakın bu maskeli haykırmanın arkasında ne var. Deminki satırların biraz aşağısında şu şartları okuyoruz: "Esaslı iş görmek için (yani tekkeleri açmak, okulları, kapamak, medreseleri yeniden faaliyete geçirmek için demek istiyor) sermayeye (yani yiyip içmek, şahane geçinmek için, sefaletinizi seyrederek size sadaka verebilmek zevki için demek istiyor) sermayeye ihtiyacımız var. Ferdî mesai ve fedakârlıklarla fazla iş görülmüyor.. Şirket kurmak istiyoruz... (Yani kanınızı emmek için sizi iyice uyutup öyle sağmak için sermayelerimizi birleştirmek istiyoruz demek istiyor) Yardım edin, abone bulun v, s." Görülüyor ki halkı avlamağa çalışan bu dergiler hep maddî menfaat, şahsî menfaat peşindeler.

İnkilâbın, Atatürkün yıktıklarını yeniden diriltmek istiyen, arap uşaklığı yapan, mugalatalarla dolu bu dergiler halkın gerçek ihtiyaçlariyle hiç oralı olmuyorlar. Halkın, vaazettikleri şeylerden çok ekmeğe, kültüre, doktora, toprağa, tekniğe, makinaya.. ihtiyacı olduğu onların aklına bile gelmiyor. Onlar bu nimetlerin Allah tarafından yalnız kendilerine vergi olduğuna inanıyorlar. Kendilerini sağır, âlemi kör zannediyorlar.

İSA ÖZTÜRK

YENİ ÖĞRETMEN

Birgün yeni, kiremitli okula; kitaplarının yanında keseri, çekici, baltası, pulluğu ve daha bir çok aletleriyle bir delikanlı çıkageldi. Bu delikanlı öküz haydamasını, çift sürmesini, dıvar yapmasını ve pulluk demiri onarmasını da biliyordu. Hem köpeği hem öküzleri vardı. Giden muallim Beyin işaretle anlaşabildiği köylünün Türkçesinden de çakıyordu. Hülyasız, rüyasız, göklerde uçmadan, tabanları yerde olduğu halde köyün ta içine kadar girmişti. Köyce gelen sevinç ve kederde ona da pay düşüyordu. Onun da; yağmurdan ıslanacak tarlası, çekirgeden telef olacak ekini, selden yıkılacak evi, doktorsuzluktan çıkacak canı vardı. Köylünün keder birliğine dahil olmuş bir öğretmendi bu. Köylünün bütün işine koşuyordu. Köyün hükümetle bir muamelesi mi var kovalıyor, tahsildar fazla para mı kesiyor karşısına dikiliyor, jandarma haksızlık mı yapıyor öğretmen aracıdır, köylü yanlış ve geri bir yol mu tutmuştur en büyük engel öğretmen oluyor.

Fakat bu ne? Öğretmenden bir çokları memnun değil. İmdadına koştuğu köylü bile. Köylü, gökteki yıldızları seyreder gibi görmeğe alıştığı muallim beyin yanında, açık yürekli yeni öğretmeni yadırgıyor. O, öğretmen denilen kimsenin, manasını anlıyamadığı âyetler gibi olmasını istiyor. İşte ana dile çevrilince sır tarafı kalmıyan ve kutsiliğini kaybeden bir âyet gibi bilgisini tarlaya döken öğretmen de onun gözünde küçülüveriyor. Öğretmene çift sürmek yakışır mı imiş, dağdan odun getirmek, su yolunda kazma sallamak efendiliğe sığacak şey değil. Yaya olarak köye gelen ziraatçıya kulak asmayan köylünün bu zihniyeti onun sırtından geçinenlerin işine yaradı.

Şehirdeki mırıltılar homurtuya, homurtu hırlamaya, hırlama ulumaya çevrildi. Zaman zaman da siyasete bu işi âlet yapınca iftira ve yalan dolanlarla dâvâ alaşağı edildi. İşin hakikatı şudur ki; mihan ki bir şekilde okuyup yazma öğretecek yerde köylüyü düşündürmeye alıştırma gayretinden duyulan endişe bu güzel gidişi yıkmıştır.

Bir gün elinden tarlası, arabası, öküzü ile beraber öğretmenin ruhunu da alıverdiler. Şimdi köyün ağasına, avukatına eyvallah etmek zorunda kalan öğretmen karatahtanın başında muallim beyin yaptığını yapmaya çalışıyor. Ve vatan binasının temeli açıkta duruyor.

Bir vadinin yamaçlarında karşılıklı duran iki köyden birinde otuz yıldan beri okul var, diğerinde henüz yoktur. Okullu köydeki yaşayışı, okulsuzdakinden bir santim ileri bulamazsın. Neyleyim ben böyle okulu böyle oğretmeni, Bize okuma yazma seferberliği değil, eğitim yolu ile köyü canlandıracak bir oğretim seferberliği lâzım.

AKÇADAĞLI

ANKETİMİZE CEVAP VERİ

İngiliz uzmanının dediği gibi köylere yüksek tahsilli şehirlileri göndermeden de bu iş başarılabilir. Çünkü; bu yüksek tahsilli meselesi değil, plânlı bir çalışma daha doğrusu iktisadi bir kalkınma meselesidir. Bunun için; köylüyü evvel emirde, tefeci, faizci ve mütegallibe gibi sömürücü unsurlara karşı korumalı, onu başlı başına istihsal kudretine sahip kılmalıdır. Yani; toprak lüzumlu hayvan ve malzeme gibi ihtiyaçlar temin edilerek çalışma usulleri yenilenmelidir. Diger taraftan; köyün ezeli dertlerinden yol, ışık ve mesken işi de halledilmelidir.

İkinci mesele şu ki; köylüyü hurafa, masal ve taassubtan mutlaka kurtarmalıyız. Yani onu; okutmalı, dünya hakkında az çok ameli ve pratik bilgilere sahip kılarak fıkren inkişafına imkân verilmelidir.

N. BİNGÖL

Köy dâvâsının halledilmesi için üniversite gençlerinin köylere yerleşmesi bir şey ifade etmez kanaatindeyim. Ferdî çalışmaların üstünde kamu teşebbüslerinin fonksiyonu daha müessir olur. Develet eliyle girişilen güdümlü teşkilât ve teşebbüsat köylerimizin feci durumuna deva bulabilir.

Telkin ve nutuklarla, makalelerle esas dâvâya ancak bir zemin hazırlanabilir. Fakat, iş başarılmış sayılmaz Başarı, ancak ve ancak devlet eliyle yolların yapılmasiyle, ziraatin modernize edilmesiyle bataklık ve sıhhate zarar veren engellerin kaldırılması, yok edilmesi ile kazanılır. Bu da devletin iş bölümü yapmış müessese-lerinin müşterek gayretiyle olur.

Y. KÖK

Köy kalkınma dâvâsı, bütün bir memleket kalkınmasıdır. Böyle olunca, Avrupa'lı bilginin şöylemiş olduğu, köylerimizle şehirlerimiz ara-

ındaki u
sa olsun,
çağırmal
hükümet
zaten b
türlü i
az tahsi
bırakma

Köy
m
geldi. M
—
tahsilli
leriniz k
dersin?
—
lüdaki
noörsün
Para olu
olur. Ba
çitili ça
met day
verecee
dağıtsa

KÖYLÜ DİYOR Kİ

Şimdiye kadar bir çok kimselerin köy meselelerine dair düşüncelerini yayınladık. Bu sefer de sözü köylünün kendisine bırakıyoruz. Aşağıda okuyacağınız satırları, Rüknettin Fethi'nin 1938 de çıkardığı Doğu köylerinde tetkikler kitabından aldık:

Tarlada el ile hasat yapıldığını görünce şaşmıştım:

— Mahsuller yağmur olmadı. bodur kaldılar. Orak tutmuyor, ondan elle biçiyoruz.. diye merakımı çözdüler.

◆◆◆◆

Emrecik'de bir ahır odasında misafir kaldık.

— Hayvanlarla beraber oturuyorsunuz. Bizi oturtacak başka bir yer bulamadınız mı? diye sordum.

— Ağa dayı, biz köylü kısmı hep sevdiklerimizi bir a
önünde tutuyoruz işte. Ma
firler ve tahıllar.

◆◆◆◆

İspirin Kırık köyünd
çalışan dokuz aylık bir ge
müş ve sormuştuk. Bir k
mişti ki :

— Biz gebeyi son ağ
cayadek tarlada çalıştırırız
de doğum için yatakta kal
dinlenmek onun neyine
efendi.

— Gül Ayşe hiç yat
lada doğurdu. Nah işte o
puz gibi.

◆◆◆◆

Aşkale kazasının
köyünde :

YORLAR

çurumun giderilmesi, ne olur-
yüksek tahsilli şehirliyi köye
kla değil, bilâkis; Cumhuriyet
inin köylünün kalkınması için
ılup yarattığı bu dâvanın her
nkânları sağlanırken, bizzat
lli de olsa köyü köycü olanlara
sı daha yerinde olur.

M. YUSUF KORKUT

ümüzden okuma yazma bil-
eyen Yusuf Yiğit yanımıza
erhabadan sonra ona sorduk:
Yusuf, bir İngiliz, yüksek
şehirliler köye giderse köy-
alkınır diyor, sen bu işe ne

Gelince nooreceklermiş, köy-
akıl onlarda da yok amma
dermanı yok. Herşey parada.
rsa akıl da olur, kalkınma da
k param yok da kara sabanla
rıkla imanım gevriyor. Höke-
ı onları gönderecaane, onlara
aylığın yerine birer pulluk
daha iyi kalkarık, dedi.

H. KELECOĞLU

MEMO'YA MEKTUP

Sen, Memo, can kardeşim!
Unutulmuşsun yıllar yılı
Ardında Vangölünün.
Kahır, bir taş gibi oturmuş bağrına,
Kanın akıyor toprağa kanın.
— Ter yerine —
Sürülecek merhem yok yarana.
Veremiyor, tarlalar vereceğini,
Tokluğu unutmuş çoluk çocuk.
Her yanın, çul çul, diye bağrıyor.
Işığı görmedi şimdiyecek ot kulüben,
Gözlerin pas tutmuş trahomdan..
İki zayıf camış, bir kırık sabanla
Çekilir mi derdi toprağın?
Bir hasta eşeğin de yok Memo!
Buğdayı götürmek için değirmene...
Evet can kardeşim, evet
Unutulmuşsun ardında Vangölünün!
Bir gün sel yıkar ocağını,
Bir gün hastalık!
Aklından dıyar'ı gurbet geçiyormuş,
Fakat bırakılır mı yurt geride?
Sabret, çek sineye Memo!
Dağ-taş sabır, sabır, diye haykırıyor.

A. Yılmaz ARKON

ada göz
lar, misa-

e tarlada
beyi gör-
oylü de-

rısı tutun-
. İki gün
r. İki gün
yetmez ki

madı. tar-
ğlu da to-

Sarpduran

— En büyüğünüz kimdir? sualine bir köylü

— Jandarma

Bir diğeri

— Muhtar

Bir diğeri

— Kaymakam

Bir diğeri

— Asker paşası diye karşılık verdi.

♦♦♦♦

Bayburt Varzahan köyünde

— En çok neyi seversiniz? sualine diyebilirim ki ittifakla bütün köylüler «öküzü» diye cevap verdiler

♦♦♦♦

Gölenin Keşer köyünde bir fakir köylü şöyle söylüyerek dert yandı :

— Zengin arabasını dağdan aşırır, fukara ovada şaşırır.

Hasankalesinin Ügimi köyünde bir delikanlı

— İki er kişi, bir boyun öküzün kulbuna umudumuzu bağladık. Onunla ortaklık yapıyoruz, diye sızlandı.

Hasankalesinin Sos köyünde ortakçılıkla geçinen Mustafa oğlu Niyazi yıllık varidatını şöyle anlatıyordu.

— Bahardan nahır koyana kadar çalışıyorum. 15 banknot para, 15 kot arpa buğday karışık alıyorum. Halimden memnunum. Dünya dediğin nedir ki beyim.

Rizenkent'te davul, zurna aramıştık. Bir kısım köylüler :

— Davul, zurna, şair bize ne gerek., Hele bir çarıkları yenileyelim de...

BEŞ AY MAAŞSIZ

Millet ve memleket için çalışırken, kimseye muhtaç olmadan geçimimizi sağlamak istiyoruz. Üç ay sonra maaş alacağım diye, şimdiden borç altına girmek zorunda kalan öğretmenin durumu çok kötü oluyor. Zamanı gelince, köylü parasını istiyor.

Borcunu ödeyemiyen öğretmen yolda o adama rasgelince ya yolunu değiştiriyor, yahutta yüzü yerde geçiyor. Bugün yarın, üçüncü ay başında diyerek atlatmağa çalıştığı bu adam kapıyı vuruyor öğretmen dışarı çıkıyor. Köylü asık bir suratla haklı olarak tahsildarın geldiğini ve acele para lâzım olduğunu ileri sürerek parayı istiyor. Öğretmen kızarıyor, söyliyecek bir kelime bulamıyarak bocalıyor. Gözünden bir damla yaşın geldigini köylü görüyor, söylene söylene dönüp gidiyor. Öğretmen bu 91 günlük yalanların sonucu olan bu hadise dolaysiyle ne yapacağını şaşırıyor. Bu 91 günün bir de 151 gün olduğunu düşünün. Bugün Bayburt ilcesindeki enstitü mezunu öğretmenler eylül nihayetindenberi 5 aydır maaş almamışlardır. Öğretmenin yalan söylüyerek ocak ayına kadar beklettiği borçlusunu para alamayıp marta kadar bekletebilmesi için ne lâzım geleceğini sız düşünün.

MUZAFFER ÖZEROĞLU

DERDİMİZİ BİLSİNLER DERMANIMIZI VERSİNLER

Bu mektupta da geçim zorluğu ve bu yüzden öğretmenin çalışamıyacak bir hale düştüğü açıklandıktan sonra şunlar yazılıyor.

Köyde bazılarına, şehirde bakkala, tüccara borçlu olan öğretmenin vazifesinde tam bir başarı elde etmesine imkân var mıdır? Bu yetmiyormuş gibi, mahrem damgalı evraklarla, muhtarlar ve bekçiler, ilk öğretim müşavirinde olmayan bir eda ile biz öğretmenleri tehdide kalkışıyorlar. Köye gelen bir amir öğretmenin okulla ilgisini köyün çobanından soruyor. Hey arkadaşlar, kardeşler, uğraşalım, hakkımızı alalım! Dertlerimizi büyüklerimize duyuralım. Dertlerimizi bilsinler, dermanımızı versinler. Selâm arkadaşlar, selâm kardeşler, selâm.

NURİ KARADAĞ

KÖYDEN FIKRALAR

VALİNİN GÖZLERİ:

Doğu köylerinden birisine yakında vali geleceği emri verilmişti. Köyün büyükleri, muhtarı lâzım gelen hazırlıkları yaptılar. Münasip bir evi valinin yatması için hazırladılar. Sokakları temizlettiler, evlerin dışını beyaza badana ettiler. Daha başka hazırlıkları bitirdiler.

Valinin geleceği gün çoluk coçuk yollara dökülüp beklediler. Nihayet kasaba yolunda bir otomobil belirdi. Yakından görebilmek için kadınlar da dışarı çıkmışlar, damların kaşlarına çömelmişlerdi. Çok geçmeden otomobil kalabalığın arasına kadar gelip durdu. Böylece bir şeyi hiç görmemiş olanlar hayretle bakıyorlardı. Bu sırada uzaktan ihtiyar bir kadın:

— Vıh diye mırıldandı. Arabanın elektirik lambalarını göstererek, Valinin koca koca gözleri varmış, vih dedi.

Talip APAYDIN

SOBA:

Köyde hiç bir saba yoktu, yalnız sobanın ısıttığını duymuşlardı. Köyden biri şehre gitti bir soba getirdi. Köy cemaatinin bulunduğu bir yerde sobayı ortaya koyarak!

— İşte komşular soba budur dedi içlerinden biri (yanmıyan sobayı kasdederek)

Ede sahiden ısıttı; dedi.

Hüseyin KARADELİ

ATATÜRK VE KÖYLÜ:

Mersine ilk gelişinde, Atatürk, belli başlı binaların yabancı kimselere ait olduğunu görünce, tuhafına gider ve sorar:

— Onlar bu binaları kurarken siz ne yapıyordunuz, der.

Bunu işiten bir köylü, kalabalığı yarar, askerce bir selam vererek Atatürke, şöyle cevap verir:

— Yemende askerlik yapıyorduk Paşam.

MERKEP

Bir köylü ile kerli ferli bir zat konuşurlarken, lâf arasında köylünün merkep sözünü kullanması bu zatın dikkatini çekmiş:

— Siz, demiş, merkebe esek demez misiniz?

Köylü şöyle karşılık vermiş:

— Köyde, biz kendi aramızda eşek deriz ya, zatı âlinize merkep diyoruz.

Köyden-Notlar

KÖYE VE KÖYLÜYE DAİR

I

Birkaç kişi oturmuş, şundan bundan lâf çatlatıp duruyorduk. İçeriye gözlüklü, yuvarlak pot burunlu biri girdi. Daha merhaba demeden hayattan, pahalılıktan söz açtı. Sözü evirdi çevirdi, eski devirlere getirdi dayadı. Paranın iştira durumundan, hayatın ucuzluğundan ve nihayet «günde öç öyün» kaynayan imaret kazanlarından anlattı ve:

— Neydi o günler, günde üç öyün bu şehrin yedi yerinde yedi kazan kaynardı ve bir tane aç insan kalmazdı?. Dedi.

— Nereden gelirdi bu değirmenin suyu? Demiş bulundum.

— Köyden bey dedi, köyden. Şu çevredeki 98 köy, bu şehri doyurur da taşırırdı bile!.. Merakım artmıştı:

— Ya köylü nereden bulurdu, bu şehri doyurup taşıracak geliri?. Diye ikinci bir soru attım ortaya. Gözlüklü ve pot burunlu adam, yüzüme alaycı bakarak:

— Köylü dediğin, içi toz dolu bir kıl çuvala benzer bey, vurdukça tozar?.. Demesin mi? Kızardım, bozardım. Dilimin hemen ucunda koskoca bir küfür döndü dolaştı. Geri yutamadığım, adamın gözlüklerinin üzerinede fırlatamadığım bu küfürü, yere tükürdüm!..

II

Bir manifaturacıda oturuyoruz. Yarenlikleri ve köylü vari şakaları hoşuma gider bu adamın. Köy pazarlarında canbazlıkla işe başlamış, yumurta alıp satmış Köylerde mandıra kurmuş, süt, yoğurt, yağ, peynir yapmış ve enson manifaturada karar kılmış. Neyse işin o tarafı bizi ilgilendirmez Doğrusu hoşsohbettir!..

Bir adam selâm verdi. Dönüp baktım bu bir köylüydü. Kır saçlı, kırçıl uzun bıyıkları, kuru dudakları üzerine dökülmüş bir köylüydü. Biraz gerisinde gençten iki tanede köylü kadını duruyordu... Bizimkisi, köylünün selâmını aldı başına koydu.

— Buyur Yakup ağa; Dedi, buyur gene düğün dernek mi var, ne istedin?. Yakup ağa, koltuğunu işaret ederek:

— He dedi, (............) efendi bizim küldöken sizlere ömür, ben de kendimi pek selâmet hissetmiyorum da üç beş metre birşey aldım!..

Köylü yürüdü gitti Bizim manifaturacı, elindeki tahta metreyi tezgahın üstüne fırlarak:

— İşte böyle hoca dedi, bu adam benim otuz yıllık müşterim, bugün (5) kuruş ucuzunu buldum diye başka kapıyı çalmış, bak şunun yediği halta? Ben bu köylü milleti gibi namussuz millet görmedim/

Kızıl bozul oldum. Ben de o millettendim ve ben de namussuzdum demek? Ellerim yumruk yumruk, gözlerim çakmak çakmak oldu. Dudaklarım titriyordu!..

— Lânet kör şeytan, lânet kör şeytan!. Diye bağırarak kendimi dükkândan dışarı attım...

III

Bakkala yumurta sordum,

— 12 kuruş! Dedi.

— Nedir yahu nedir dedim, bu Ortaanadolu şehrinde ve onbinlerce köyün ortasında 12 kuruşa yumurta?

— Valla bey dedi, köylü dayı sepeti omuzlayıp geldi mi, 15 kuruş deyip dayanıyor. Ben bu yumurtaları bir baba dostundan 11 kuruşa aldım, senden 1 kuruş kazanacağım. Tam bu sırada yanıbaşın da, omuzu heybeli bir köylü belirdi. Heybenin içinde sepet vardı.

— Nedir o dedim, hemşerim sepetteki nedir?

— Yumurta! Dedi.

— Satılık mı?

— Satılık emme fiyet vermiyonuz ki?

— Ne verdiler?

— Onlar 4 dediler, ben 5 istedim..

— Say dedim, hemşerim sayı 6 kuruşa yumurtalar bende.., Saydım aldım yumurtaları. Bakkal işini bırakmış bizi seyrediyordu. Yürüdüm. Arkamdan bakkalın köylüye, şöyle dediğini duydum:

— Onlar memur, ne bilsinler para kıymetini. Hem o, bugün var yarın yok. Ben burada hancı, sen yolcu olduktan sona görüşürüz bakalım köylüoğlu?...

Dön geri dedi gönül, çal yumurtları şu herifin kafasına kafasına...

IV

Şehre geç vakit inmiştim. Önüme ilk gelen otelin kapısını çaldım. Bir ihtiyar uyukluyor, bir genç birşeyler karalıyordu yazıhanenin başında.

— Biraz otur bey de, yer hazırlayalım. Dediler. Genç yukarı gitti geldi. İhtiyarla bir fis-kos ettiler.. Sora genç tekrar, yukarı çıktı ve on dakika sora döndü. Yüzü kıpkırmızıydı.

— Allah gelse beni buradan kimse kaldıramaz, para verdim, diyor. Dedi. Sakallı adam bir lâhâvle çekti ve bana dönerek;

— Kusura bakma bey, bugün otelimize bir köylü geldi, onu kaldırıp takımları değiştikten sonra zatı âlinizi yatıracaktık. Bak yediği halta, allah gelse beni buradan kaldıramaz, demiş... Dedi.

— Yaaaa? Dedim. Öpmek isterdim o köylünün ellerini.... Vurdum kapıyı çıktım...

B. EFE

OKUYUCULARIMIZA: *1 — Bu sayıda, aboneleri biten okuyucularımızın, bir lira göndererek abonelerini yenilemelerini rica ederiz. 2 — Her abonemiz bize yeni bir abone bulursa, dergimiz daha güzel çıkacak ve sayfalarını da artırabilecektir. Bu dergi abone ile yaşamaktadır. 3 — Hizmet servisimiz, okuyucularımızın kitap, dergi vesaire gibi siparişlerini hemen yerine getirir, sorularına cevap yollar. Cevap istiyenlerin 15 kuruşluk posta pulu göndermeleri rica olunur.*

BABA EVİ

Son yıllarda, hikâyeciliğimizde hız alan realist gelişmeyi, görüşlerindeki merhametsiz sertlik ve ifadesindeki halkçı keskinlikle, olgun ve yapıcı merhalesine ulaştıran "Orhan KEMAL" ilk romanı, Baba Evi'ni verdi.

Baba Evi'ni okurken, Küçük Adam için çok fazla ağır hayat şartlarının biriktirdiği, bir iç doluluğunu, sert, Orhan Kemel'ce bir ifade ile açığa vurduğu görülür. Romanın bir çok yerlerini, küçük hikâyeler halinde, çeşitli dergilerde, okumuştuk. Orhan Kemal, baştan kestirilmiş, sınırlanmış, dar bir taslak içerisine dökmüyor konusunu... Çeşitli yollardan gelen türlü görünüşlerin artık sır olmıyan "gerçek"i, sağlam bir dokuyuşla, gözümüzün önünde belirttiği hissolunuyor. Rum kundura işçisi, bir dönemeç noktasıdır. O zamana kadar, Küçük Adam'ın içinde birikenlere, " Sen babandan çok çok ileri olmağa çalış" sözü, babasından ayrı bir hayat yaşayan için, ayrı ve ileri yolun isaretidir. Küçük Adam'ın bu ilk cildi, her ne kadar, bütün çizgileri ile, her şeyi verebilmiş değilse de, ilerideki ciltlerle, biz küçük adam'ın, toprağa daha sağlam basacağını, daha ilerilere atılacağını şimdiden seziyoruz. Bu kitabında Orhan Kemal, hayatını ayni şekilde kazanan, işçilik, simitçilik, balıkçılık yaparak, hayat mektebinde kendi kendilerini yetiştiren, Gorki'yi, Strati'yi andırır. Bu banzeyiş, basit bir kopyacılık değil, onların hayat şekillerini topraklarımızda yaşayanın, benzeyişi anlamındadır "Üç Arkadaş" adlı büyük hikâyesinde ise Orhan KEMAL, daha çok Steinbeck'i andırır. Çukurova'nın, toprak münabetleri, muhacir işçi hareketleri, bir bakıma Steinbeck'in Kaliforniya'sını andırmaz mı ki?

Baba Evi, olgun bir iyimserlik içinde biter. «Ey açlık! Seni midemde, iliklerimde, kanımın küreyvelerinde duydum. sen, benim iyi, benim şefik ve rahim olan soyum, insan soyu, sen ebedî tokluğu fethedeceksin!» diye son bulur.

Okurken, farkında olmadan, Küçük Adam'ın hiç bilmeden daldığımız bu çelik hayat kaynaşmasından, aydınlanmış, çıkıyoruz. Yalnız yapışkan bir cenup teri kokarak. Küçük Adam'ın diğer ciltlerini, ve "Üç Arkadaş"ı da heyecanla bekliyoruz. **RUHAT OYKUT**

---

(1) Orhan Kemal: Baba evi (roman) İstanbul 1949 Güven B. 124 s. F; 100 K. Varlık dergisi yayın'arından. Satış adresi: Ankara Caddesi 80/1 İstanbul.

Köy Bibliografyası

XI

ERGİNÖZ, O Necati : Köy eğitiminde yaşanmış realiteler. Bursa 1943 Ankara kütüphanesi (18,5 × 12,5) 82 s. F. 60 K.

ERKMEN, Muhlis : Türk köylüsü saban başına.

ERKÜN, Ali Şevket: Toprak dağıtma kanunumuz yapılırken tarihi türelerimiz üzerinde bir inceleme. İstanbul 1945 Halk B. (20 × 14) 24 s. F. 37,5 k.

ERMAN, Eyup Sabri : Toprak dâvâları ve çifçiyi topraklandırma kanunu. Zonguldak, 1945 Mektepliler pazarı (20,5 × 14) 95 s. F. 150 k.

ERSAN, Faik : Orta Anadolu ziraatının inkişafi ve köy kalkınması için gereken tedbirlerle bu mıntıkada yapılabilecek zeotekni hareketleri. Ankara 1938 Recep Ulusoğlu B. 1938 (17 × 25) 24 s E.. K.

ERTEM, Ahmet : Köye doğru

ESEN, Bülent Nuri: Çifçiyi topraklandırma kanunu şerhi. Ankara. 1945 (24×17) 43 s, F. 60 K.

EŞBERK, Dr. tevfik: Türkiyede köylü el sanatlarının mahiyeti ve ehemiyeti. Ankara 1939 Recep Ulusoğlu B. 1939 (17,5 × 24.5) 146 s. 145 şekil 9 tablo 154 sayfası Almanca. F... K.

ETE, Prof. Dr. Muhlis; Köy bölgelerimizde kurulacak küçük sınaî işletmeler. Ankara 1948 Titaş B. (18,5 × 13,5) 24 s. F. 40 K,

ETFM, (Ertem) Sadri : Bacayı indir bacayı kaldır (Hikâyeler) İstanbul 1933 İstiklâl Lisesi 158 S. F. 50 K.

ETEM (Ertem), Sadri: Çıkrıklar durunca. (Hikâyeler) İstanbul 1931 Resimli Ay B. (17 × 12.5 (F. 100 k.

ETEM (Ertem), Sadri : Silindir Şapka giyen köylü. (Hikâyeler) İstanbul 1933 İstiklâl Lisesi (17 × 12.5) 158 s, F. 50 K.

OLANDAN BİTENDEN

İNÖNÜ GÖLKÖY'DE

Yurt gezisine çıkan İnönü, Göl köy Köy Enstitüsün de uğramış, yıldönümü dolayısiyle enstitünün defterine şunları yazmıştır: "Cumhuriyetin en kıymetli eserlerinden biri olan bu müessesede köy enstitülerine memleketin bağlamış olduğu büyük ümitleri bir daha belirtmek isterim. Köylerimizde ilköğretimi büyük bir millî vazife olarak üzerine alacak öğretmenleri az zamanda ve geniş sayıda yetiştirecek bir feyiz ocağı olarak, bu enstitüler kurulmuştur. Bunların kurucuları, içinde çalışan öğretmen ve idarecileri ve bu enstitülere öğrenci olarak yazılan köylü çocuklarımız, büyük bir millî dâvanın vatansever, fedâkâr yolcuları olarak hizmete girmişlerdir."

FİKREN KALKINDIRMA

Ünüversite gençliği, Anadoluyu fikren kalkındırmak için bir proğram hazırlamıştır. Çok kimseler gençliğin bu teşebbüsünün iyi sonuç vereceğinden emin görünüyorlar. 20 yıldanberi okulu olan bir köyde varılamıyan bir sonuca üç beş hevesli ünüversitelinin hemen bir kaç ay içinde varı vereceğine inanamıyoruz. Başka memleketlerde bu gibi denemelerin yüzyıllık bir geçmişi var. Oralarda da bu çeşit çalışmalar beklenen sonucu vermemiştir. Yalnız şu var ki, gençler köyü daha yakından öğrenir ve gerçek hayatla daha yakından temasa geçmiş olurlar.

TRAKTÖRLER

Tarım bakanının konuşmasından öğrendiğimize göre, haziran sonuna kadar yurdumuza gelmesi beklenen üretim araçları şunlardır: 1839 traktör, 477 biçer döğer, 100 harman makinesi, 2019 traktör pulluğu, 1211 çeşitli mibzer, 710 kültüvatör, 1249 diskaro, 42 balya makinesi, 2345 çapa makinesi. 280 çayır ve orak makinesi, 170 tırmık ve beygir tarağı, 2325 hayvan pulluğu.

EDEBİYAT DÜNYASI

Edebiyat Dünyasının 17. sayısı enstitü ve köy meselelerine ayrılmış. Bu sayıda, Sabahattin Hüsnü, Basri Sener, Talip Apaydın, C, Orhan Tütengil. Mustafa Baydar. Esef Işık, Kâmran Aşkın, Fahir Onger, M. Halil Ozansoy, Ahmet Köksal, Fakir Baykurt, Mehmet Cimi, Ali Dündar, Sami Çelenk, A İhsan Beyhan, M. Ünsal, Tahsin Minas, Ahmet Tuncel, Ziya Ertan, Mehmet Türkeri, Azmi Tekinalp, Rıza Bulut, Mehmet Özgür, Mevlut Kaptan, Yahya Turhan, Yavuz Akkerman, M. Ali Sezer, Hüsnü Çardak'ın yazı ve şiirleri var. Okuyucularımıza bu dergiyi salık veririz. İsteyenler (P. K. 445 İstanbul) adresine başvurabilir.

Ayda bir çıkar, fiatı 25 kuruştur.

YAĞMUR VE TOPRAK

Ayda bir çıkar * Sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden HALİL AYTEKİN * Her çeşit muhabere için adres : (P. K. 55 - ANKARA) dır * İdarehanesi yok. ZİR Bucağında hazırlanır. Ankara'da Nur Dizgi evinde dizilir, Kanaat Basımevinde basılır, 10 sayının abone bedeli 100 kuruştur.